

Ecevit hükümetinin başlıca yedi yasa, özellikle Dernekler ve Polisin yetkilerini düzenleyen yasalarda yapmak istediği değişiklikler geniş tepkilere yol açtı. CHP'nin bir kanadı ve genel sosyalist hareketin tüm eğilimleri bu yasa değişikliklerine karşı çıkarken, öncelikle belirtiyorlardı ki, örgütlenme, örgütsel faaliyetler ve kişisel özgürlüklerde geniş kısıtlamalar getiren bu tasarıları önermekle CHP hükümeti yakın zamanlara kadar savunur gözüktüğü bir yaklaşımla çelişkiye düşmekte, özgürlükleri kısıtlayıcı yasalara gerek olmadığı biçimindeki görüşünü terk etmektedir. CHP grubunda tasarıları savunan Ecevit hernekadar sözkonusu tasarıların «özgürlükleri kısıtlayıcı» ve baskıcı devlet uygulamalarına imkân hazırlayan niteliğini yadsıyamamışsa da, birtakım yasal güvenceler getirdiklerini, böylece «denge»yi sağladıklarını iddia etmiş; ama daha önceki görüşleriyle şimdi baskı önlemleri getiren tutumları arasında çelişki olmadığını savunmuştur.

Türkiye'de zaten kısıtlı olan burjuva demokratik hakları («özgürlükler») daha da kısıtlayan yasa tasarılarına ne kadar karşı çıkarsak çıkalım, Ecevit'in önceki ve şimdiki yaklaşımları arasında bir çelişki olmadığı yargısına aynen katılıyoruz. Ecevit ve ekibince temsil edilen CHP anlayışının sözkonusu yasa değişikliklerini getirmekle kendisiyle çelişkiye düşmediğini, tersine bu yasa değişikliklerini önermekle sahip olduğu anlayışa tamamen uyarlı davrandığını biz de savunuyoruz. Ecevit ve onun temsil ettiği CHP'nin bir sosyal-demokrat

parti olarak benimsediği «demokrasi» anlayışı için bu devleti daha da güçlü ve etkin hale getiren, böylece «demokrasi»yi yeni baştan düzenleyip onu «koruyan», sağlamlaştıran yasa tasarılarından daha doğal bir öneri beklenemez. Ecevit konuşmasında «demokrasileri çok daha köklü bazı ülkeler»e atıf yaparak onların Ecevit'in öne sürdüğü gerekçelerin daha hafifleri nedeniyle çok daha ağır hükümler taşıyan yasalar getirdiklerini söylemiştir. Bu kanıt da doğrudur. Hatırlanacağı üzere örneğin Federal Almanya'da, bu «köklü demokrasi» ülkesinde, Türkiye gibi bir durum olmamasına karşın, hepsi de «demokrasi»ye içten bağlı partiler, sosyal-demokrat parti hükümetinin getirdiği ve polisin, devlet güçlerinin eline sınırsız yetkiler veren yasaları kabul etmişlerdir (bu sayımızda bunlara ilişkin iki yazı yer almaktadır). Bilinmektedir ki, Ecevit Türkiye'de de bu «köklü demokrasi»lere benzer bir düzenin kurulmasının candan savunucusudur ve CHP'nin de bu «köklü demokrasi»lerin her birinde bulunan sosyal-demokrat partiler gibi olmasını, onlara benzer bir yapıya, temele kavuşmasını arzulamaktadır. Bu özlemini defalarca dile getirmiştir. Bu bakımdan tutumu çok tutarlıdır. Kaldı ki, CHP hükümeti «cumhuriyet döneminin en ağır bunalımından geçmekte olan» Türkiye'deki düzeni restore etmek misyonunu başarmak için kurulmuştur. CHP ağırlıklı hükümetin üstlendiği bu misyonu «devletin etkin ve tarafsız gücü» sayesinde başaracağını defalarca ilan ettiği de hatırlanmalıdır. O halde eğer CHP'li hükümet, şimdi devlet güç-

lerinin «sivil» örgütler ve bireylerin her türlü faaliyetlerine müdahale imkânını artırıcı yasalar getiriyorsa, böylece devleti daha etkin kılıyorsa, bu ancak onun verdiği söze, öteden beri savunduğu «bunalım»ı giderme stratejisine uyarlı davrandığını gösterir.

O halde CHP ve Ecevit'e, sözkonusu tasarılar nedeniyle «demokratik programıyla çeliştiği» veya sosyalist hareketi ve kendisini oylarıyla destekleyen geniş toplum kesimlerini «aldattığı» temalarına dayalı bir eleştiri yöneltilemez. CHP'nin, şimdi getirilen önlemlerin benzerlerini getirmek isteyen MC hükümetlerine, bunlara gerek olmadığı yolunda karşı çıkışları ve bu demokratik haklar savunucusu rolüyle hayli geniş bir kesimin desteğini ve oylarını topladığı hatırlanırsa şüphesiz ortada «aldatma»ya benzer bir durum var demektir. Ama dikkate alınmalıdır ki, bu sözler muhalefetteki bir CHP'nin sözleridir. Burjuva demokrasilerinde muhalefet ağzı ve tavrıyla iktidar ağzı ve tavrının her zaman değişik olduğunu özellikle bu «demokrasi»nin niteliğini, işleyişini kavramış olan sosyalistler bilmek zorundadırlar. Bu bakımdan sosyalistler belli siyasal hareketlere karşı tutumlarının vurgu noktalarını tespit ederlerken, öncelikle ve asıl olarak bu, şimdi genel olarak demokrasiyi savunan hareketlerin nasıl bir demokrasi anlayışından yola çıktıklarını gözönüne almalıdırlar. Birileriyle hem aynı genel demokrasi cephesinde yer almak, hem de bunlarla kendi nitelikçe farklı sosyalist demokrasi anlayışı arasındaki açık farkı belirtmek gibi çifte görevi aynı zamanda verine getirmek durumundadır sosyalistler. Ne var ki bu çifte görevin ikinci ve asıl belirleyici yönünün gerekleri, CHP ile sosyalist hareketin MC karşısında aynı safta bulunduğu yıllar içinde yerine getirilmemiştir. Türkiye'de sosyalist hareketin geniş bölümü için hâlâ sosyalist demokrasi konusunun önemi, hayati önemi kavranmış değildir. Ve açıkça itiraf etmek gerekir ki, «demokrasi» kavramına burjuva anlayıştan ayrı bir içerik tanımayan bir an-

layış egemendir. Bu egemen anlayış aynı zamanda demokrasiyi sırf «bize» uygun bazı araçlar sağlayarak bir «taktik hedef» olarak algılamakta ve bu araççı yorum içinde demokratik bir siyasal düzen «bizim» iktidarı tamamen ele geçirecek durumda olmadığımız dönemlere özgü bir düzen sayılabilmekte, iktidarı tamamen ele geçirecek güce eriştiğimizde yerini «proletarya diktatörlüğü»ne terk edeceği varsayılmaktadır.

Şüphesiz bu egemen anlayış için sosyalist demokrasinin demokrasi olarak niteliksel üstünlüğü —ki proletarya diktatörlüğü bu nitelikle belirlenir— ve tüm burjuva anlayıştan köklü farklılığı sorunu ve bunun hayati önemi kavranmadığı gibi; birlikte şu veya bu tarihi durumda aynı safta olunan bir burjuva demokrat partiye yönelik —orta ve uzun dönem için kesinlikle zorunlu olan— eleştiri ve siyasal aydınlatma görevi de yerine getirilemez. Ve ayrıca genel burjuva demokrasi anlayışının çeşitli eğilimleri arasındaki farklılık da görülemez —ki bu nokta özellikle şimdi, CHP Türkiye'deki öteki burjuva demokrat partilerden hayli farklı ve dikkate değer bir demokrasi yorumuna sahipken ve bu yoruma uyarlı bir demokratik düzeni oluşturmaya çalışırken son derece önem kazanmaktadır.

Az sonra CHP'nin Ecevit ve ekibinde temsil edilen demokrasi yorumu ve bunun uygulamaya sokuluşu üzerinde duracağız. **Birikim**'in daha henüz CHP hükümeti işbaşına gelmeden epey önce sergileyip birçok yazısında yeniden açıkladığı bu nokta, CHP'nin son iktidar sürecindeki uygulamalarıyla iyice berraklaşmıştır.

Buraya kadar yazılanları toparlarsak; CHP hükümetinin son girişimleri sosyalist hareketin geniş bir demokrasi mücadelesi vermesini artık kesin bir zorunluluk, hayati bir ödev haline getirmiştir. Bu ödev, CHP hükümetinin şimdilerde birçok ilgiye değer «yeni» görüşleri ile birlikte iyice açık biçimde gösterdiği demokrasi anlayışının köklü bir eleştirisini, geniş bir siyasal teşhir kampanyası içinde sergilemek yolunda sos-

yalizmin özgün demokrasi anlayışının tüm boyutlarıyla açıklanmasını da içeriyor olmalıdır. Türkiye toplumunun geçen sayımızda ana hatlarıyla çizilen durumu içinde, bu demokrasi mücadelesi, elbette sırf bir siyasal bilgilendirme çerçevesi içinde olamaz ve zorunlu olarak bu «teorik boyut» örgütsel düzeyle tamamlanmalıdır. Sosyalist demokrasinin «hayata geçirilmesi», bu kurucu işlev, kapitalizmin kendi kurumsal yapısını henüz yerleştiremediği ama geleceksel yapıyı kökünden sarstığı bu ortamda, bundan doğan derin bunalım sürecinde gerekli potansiyellerden hiç de yoksun değildir. Bu konu üzerinde özel olarak dergimizin 42/43/44. sayısında etraflıca durulduğu için o yazıya yeniden atıf yapmayı yeterli buluyoruz.

Atatürkçü CHP içinde 1960 ortalarında Ecevit popülist temaları kullanan bir hareket başlatıp başarıya ulaştığında partinin ideolojik görünümü bir hayli değişmiş, ama seçkin niteliği olduğu gibi kalmıştı. Değişiklik, partinin seçkin siyasal kadrolarının, artık önceki gibi bürokrat nitelikleri ağır basan kadroların yerini ülkede gelişen kapitalizme uyarlı olarak oluşan yeni «sivil» aydın ve yönetici ekiplerin almasıydı. Bu kadrolar aynı tarihlerde hem Feyzioğlu'nun temsil ettiği, tekel burjuvazisine baş eğip onun belirleyiciliğini kabul eden «Atatürkçü eğilim»le, hem de «asker-sivil bürokrasi»nin Osmanlı-Cumhuriyet dönemlerindeki «özerk» üst konumlarına dayalı bir siyasal düzen yorumuna sahip «Kemalist»lerle mücadele ederek 12 Mart döneminin ortasında partiyi tamamen egemen oldular.

1973 seçimlerine kadar genel popülist temaları özellikle ülkenin oy deposu köylülere dönük olarak işleyen ve soyut düzen önerileriyle oy toplamaya çalışan CHP'nin bu yeni kadrolarının siyasal görüşlerindeki bulanıklık yavaş yavaş belli alternatifler planında açılmaya başlamış, «demokratik sol»dan «demokratik sosyalizm»e kadar görece farklı eğilimler doğmuştu. 1973 seçimle-

riyle birlikte beklenmedik bir güç ve yaygınlıkta ortaya çıkan toplumsal muhalefet hareketi hem parti içindeki bu alternatifler tartışmasını hızlandırmış hem de «seçim»in hangi doğrultuda yapılacağını ipuçlarını vermişti. Bu «ipuçları»nın en önemlisi o tarihe kadar Demokrat Parti ve onun devamı AP'nin kaleleri olan sanayi metropollerindeki işçilerin yoğun bir hareketlilik ve siyasal tavır değişimi içine girmiş olmalarıydı. CHP'nin «demokratik sol» propagandasının işçilere dönük biçimde düzenlenmesi gereği ve imkânı doğmuştu. CHP'de örneği Kuzey Avrupa ülkelerinde görülen, sosyal-demokratik partilerin yapı ve işleyişine sahip bir parti haline gelmesi eğilimi güçlendi ve bir yandan alelacele bu partileri «tetkik» gezileri düzenlenirken, öte yandan da sendikalar planında harekete geçildi.

Burada dikkate değer bir noktadan söz etmeliyiz. Yükselen toplumsal muhalefet hareketi yeni örgütler içinde değil, varolan ekonomik-mesleki örgütler içinde gitgide güçlenen bir hareketlilik halinde kendini gösterdi. «Taban»ın bu siyasallaşması karşısında o tarihe kadar açık siyasal tercihe ve o yönde çalışmaya gerek duymamış olan sendika yönetici kadrolarının çoğu hemen CHP'lileşerek, sosyal-demokratlaşarak hızlı bir uyum yeteneği gösterdiler ve dikkat edilirse bunların çoğu bu sayede konumlarını korudular. Sendikaların ve bu durumda sendikalistlerin varolan siyasal düzende önemleri arttı. DİSK gibi, kuruluşunda siyasal tercihin önemli bir payı bulunan Konfederasyon'da bile varolan sendikacı kadrolar bu yeni görev ve role hazır değillerdi. Bu yüzden ilk başlarda hayli bocaladırlarsa da «açık»larını kapatmaya gönüllü «ilerici» uzmanların «ithali» ile bu «geçiş evresi»ni atlattılar. **Birikim**'in 33. (Kasım 1977) sayısında hem bu DİSK'deki süreç hem de CHP'nin genel olarak sendikalara ilişkin sosyal-demokrat programı ve bunun uygulanışı üzerinde yeterince geniş biçimde durulduğu için burada sırf değinmekle bırakıyoruz konunun bu yanını.

Şimdi özellikle önem kazanan nokta CHP'nin sosyal-demokrat anlayışını bil-lurlaştırma sürecidir. Bütün bir 1973-77 döneminde CHP, İskandinav ülkelerinde ve Federal Almanya'daki sosyal-demokrat partilerdeki görece farklı uygulama biçimlerinden, Yugoslavya'daki «özyönetim»ci, demokratik sosyalizm uyarlamasına kadar birçok alternatifi «tetkik» etme çabasını sürdürdü. Bu tetkikler hâlâ daha CHP'nin Türkiye koşullarına uygun somut bir model oluşturmaya sonucuna varılamamıştır belki, ama CHP'nin «çağdaş demokrasi»nin hangi yönde ilerlediğini ve bu yöne pek kolaylıkla ve güvenle adapte olabileceğini görmesine yetmiştir.

CHP klasik burjuva demokrasisinin geleneksel kurumlarının hâlâ varolmaya devam ettiğini ancak resmi siyasal oyunun hâlâ bu kurumlar içinde oynanıyor gibi gözükmesine karşın gerçek durumun böyle olmadığını görmüştür. Onun her şeye karşın —hiç değilse CHP ile karşı karşıya geldiğinde— klasik «demokrasi» anlayışını savunan AP gibi partilerden farkı, bu tespiti dayalı burjuva demokrasisinin yeni işleyişine uymakta daha bir ön almış olmasıdır.

CHP'nin Ecevit'de temsil edilen bu «farklı» ve burjuva demokrasisinin var-dığı yeni işleyiş düzenine uyarlı «model»ini tanımak için 1977 seçimlerinin hemen ertesinde Ecevit ile Demirel arasında yapılan kısa ama anlamlı polemikten başlamak aydınlatıcı olur.

Hatırlanacağı üzere seçimler ertesinde CHP tek başına hükümet kurma girişiminde bulunmuş, Demirel de demokrasi-nin sayısal üstünlüğe dayandığını ileri sürerek, buna sahip olmayan CHP'nin söz konusu tutumunu ağır biçimde suçlamıştı.

Girişimini savunan Ecevit ise CHP'nin hernekadar gerekli sayısal üstünlüğe sahip değilse de «siyasal üstünlüğe» sahip olduğunu ve bu nedenle hükümeti kurmaya girişebileceğini ileri sürdü. Şüphesiz bu gerekçe parlamenterlerin «siyasal üstünlüğe» sahip bu partiye «yasal» —ki bu durumda usulen demek gerekir— sayı ihtiyacını ver-

mek zorunda olduklarını dolaylı biçimde empoze etmek demektir.

Ecevit'in o güne kadar duyulmadık bu «siyasal üstünlük» gerekçesi altında nasıl bir demokrasi anlayışı, işleyişini savunduğu ve bunu hangi tespitlere dayandırdığı **Birikim**'in 32. (Ekim 1977) sayısındaki Başyazıda ana hatlarıyla sergilenmeye çalışılmıştı. Orada bunun son yıllarda Batı'da çokça sözü edilmeye başlanan plüralist «demokrasi» yorum ve uygulamasına uyarlı olduğu açıklanmakta ve söz konusu modelin mantığı şöyle tanıtılmaktaydı:

«...plüralizm, toplumun çeşitli sınıflarının ekonomik-mesleki örgütlerinin —örneğin işveren örgütleri ve gruplarıyla sendikaların— yönetici ekiplerini devletin üst-kademe bürokratlarını, basın, sanat, kültür faaliyetlerinin örgütlendiği kurumların önde gelenlerini vb. seçkin unsurlarının da tıpkı parlamentonun seçilmiş üyeleri ve partilerin profesyonel ekipleri gibi politikaya etkin olarak katılmalarını ister. Toplum içinde sayılarının üstünde nüfuza sahip bu çevrelerin istemlerinin asıl belirleyici olduğunu temel alır. Ecevit 1977 Haziran'ında 'siyasal üstünlük' bizdedir derken işte bu çevrelerin çoğunun o günlerde CHP'yi istediklerini ima etmek istiyordu. (...) 'Çevre'lerin, 'kamuoyu'nun içinde daha güçlü olmanın parlanmentoda güçlü olmaktan önde geldiği yolunda henüz tam açıklanmayan eğilim; işte CHP'nin 'çağdaş demokrasi' talebi» (**Birikim**, Sayı 32, s. 4-5).

Klasik burjuva demokratik anlayışta parlamentoya verilen merkezi önem ve anlam bilinir. Görüldüğü üzere plüralizm bu noktada farklıdır. Parlamento-yu yadsımamakta ama onu üst siyasal kurumlar içinde herhangi bir kurum olarak ele almaktadır. Gerçi parlanmento biçimsel olarak hâlâ bu merkezi konumdaymış gibi gözükmekte, önemli siyasal kararların orada ilan edilmesine devam edilmektedir. Ama bu görünüm

kararların orada oluşturulmadığı, yukarda başlıca öğeleri sayılan çevrenin en seçkin kesimleri arasında yapılan pazarlıklar, bunlara yönelik kulis çalışmaları içinde oluşturulduğu gerçeğini çoğu kez örtmeye bile yetmemektedir. Parlamento ve dolayısıyla partilerin «milletin temsilcisi» ünvanlı sıradan milletvekilleri törensel bir işlemi yerine getirir durumdadırlar.

Belirtmek gerekir ki, parlamentonun bu «düşüşü» öznel nedenlerin ürünü değildir. Kapitalizmin ilk evrelerinde henüz kapitalist toplumun örgütsel yapısı oluşum halindeyken parlamentoların ve parlamenterlerin kendileriyle «seçmenleri» arasındaki bağıntı büyük ölçüde dolaysız nitelikteydi. Bunun sonucu hem parlamento ve parlamenterler «toplumun temsilcisi» ünvanını rahatça öne sürebilecek durumdaydılar, hem de —bundan dolayı— siyasal etkinlik ve önemleri şimdikinden tartışılmayacak biçimde fazlaydı. Ancak kapitalizm gelişip örgütlenmesini yetkinleştirdikçe «seçmen»lerle «temsilci»ler arasında yığınla örgütten oluşan —başlıcaları ekonomik-mesleki örgütler ve düzen siyasal partileri— bir «dolayım» kanalı kuruldu. «Seçilen»ler «parti»yi mesleki-ekonomik örgütler de «seçmen»leri temsil eder hale geldikçe asıl «seçme» parti üst yöneticileriyle başlıca mesleki-ekonomik örgütlerin yönetim kademesi arasında yapıldı oldu. Dolayısıyla eski temsilci ve seçmen ilişkisi ve karşılıklı yetki ve sorumluluk bağı yerini fiilen parti ve mesleki-ekonomik örgüt yönetim kademeleri arasında kurulan bağıntılara bıraktı.

Gerçek durum budur ve bu yüzden «çağdaş demokrasi»nin temsili demokrasi olma iddiasından söz edilemez.

Parlamentonun işlevini yitirmesi olgusu, devlet mekanizmasının etkinliğini giderek artırması olgusuyla birliktedir ve aynı sürecin birbiriyle orantılı, ilişkili iki olgusudurlar. Bu konuda yeterli sayılabilecek açıklamaları **Birikim**'in 37. (Mart 1978) sayısında yer alan ve CHP'nin kontr-gerilla olayı karşısındaki tavrını konu edinen Başyazıda yap-

mıştık. Burjuva demokratik düzenin çağdaş gerçekliğinin anlaşılması için mutlaka gözönüne alınması gereken bu genel ve temel tespitler de dikkate alındığında plüralist anlayışın aslında yeni bir değişiklik getirmediğini yalnızca varolan gerçekliği tanımladığını söylemeliyiz. Şüphesiz o kendini daha yetkin bir demokrasi olarak sunarken hiç de gülünç olmayan bir aldatmacaya başvurmuyor değildir. Ama onun bu aldatmacası kendisine düzen içinde yer verilen «işçi sınıfı temsilcileri»nce «ileri demokrasi» vb. şatafatlı sözcüklerle herkesten fazla kutsanırken ve yığınla «işçi sınıfı temsilcisi akım» bu «ileri» işleyişteki tahsisli yeri kapmak için Marksizmin ufkunu toz duman içinde bırakan bir yarışın hırsını yaşarlarken elbette görünmeyecektir.

Bilindiği üzere CHP hükümeti, «toplumsal anlaşma» projesi içinde işçilerin «yönetime katılması» önerisini yerleştirerek söz konusu plüralist demokrasi uygulamasının ilk resmileştirilme girişimini başlatmıştır. Plüralist demokrasi-nin üzerinde Türkiye sosyalist hareketinde birkaç istisna dışında pek durulduğu söylenemez. Gerek CHP'nin elinde tam biçimlenmiş bir plan olmadığı için, gerekse «yönetime katılacak» sendikalist kadrolar bu uygulamaya şimdilik yeterince hazır olmadıkları için söz konusu düzenlemeler yolunda somut gelişmelerle henüz karşı karşıya değiliz. Ancak eğer CHP ağırlıklı hükümet tahmin edildiği üzere 1981 seçimlerine kadar şöyle ya da böyle iktidarda kalırsa, sanırım en geç bir yıl sonra bu gözde koz geniş bir kampanyayla gündeme getirilecektir. Belirtmek gerekir ki, CHP'li hükümet bu önerisini gündeme getirirken «çağdaş demokrasi»nin kurumlarını oluşturmak tezi altında asıl olarak sosyalist hareketin geniş toplum kesimlerine yönelik sosyalist demokrasi yönündeki muhtemel girişimini engelleyebileceğini veya bu yöndeki potansiyeli sekteye uğratabileceğini hesaplamaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sosyal-demokrat partilerce benimsendiği görülen bu plüralist «demokra-

si» anlayışı; ünlü «yönetime katılma» uygulamasını yalnızca işçi sınıfına ilişkin olarak işletmelerde değil, son üniversiteler yasa tasarısında görüldüğü üzere, öteki alanlarda da «hayata geçirilmek» istenmektedir.

İşletmelerin, kurumların kapitalist işbölümü ve genelde kapitalist toplum düzeni içinde belirlenmiş yapılarını veri kabul ederek, bunların sistem içinde kurum olarak yerine getirdikleri işlevi doğal sayarak, o kurumlar içinde yürütülen faaliyete çok geniş yığınların kesinlikle edilgen, mekanik bir parça gibi «katıldığı» temel gerçeği gözardı edilerek bütün bunların zorunlu olarak başağılması gereken kurallar olduğu varsayılarak gündeme getiriliyor bu «yönetime katılma» tezi. Geniş yığınlar kendilerinin her düzeyde karşılaştıkları sorunların, bunalımların kaynaklandığı işleyişin, yapının «yeniden-üretilmesi»nde temsilcileri kanalıyla sorumluluk üstleneceklerdir. Bir mahkuma hücresinin duvarlarını sağlamlaştırmak görevi verilmesine pek benzeyen bu formül özellikle işçi sınıfına bir «demokratik zafer» kazandıkları empoze edilerek sunulmuş oluyor böylece. Bu insafsız bir ironidir.

Bu bakımdan Türkiye sosyalist hareketi sosyal-demokrasinin «yönetime katılma» projesinin içyüzünü sergileyen ve aynı zamanda işçilere, geniş yığınlara toplumsal faaliyetlere ve onların yönlendirilmesi işine, siyasal faaliyete gerçek ve etkin bir katılımı sağlayan alternatif bir programı acilen oluşturmak durumundadır. «Yönetime katılma» paravanası altında getirilen plüralizmin, çağdaş sosyal-demokrasinin drijanlığını yaptığı bu yeni düzenin nasıl tam bir «seçkinler demokrasisi», apolitik yığınlar üzerinde çok yönlü bir baskı, egemenlik kurulmasını sağlayan, bir «seçkinler diktası» olduğu gösterilmelidir.

Zaten Bay Ecevit ve ekibi özellikle son bir yıl içinde uyguladıkları politikalar ve bunlara ilişkin açıklamalarında bize bu «çok demokratik» siyasal anlayışlarının aslı yönelimini görme fırsatlarını bol bol vermişlerdir.

«Asayışı sağlama» tasarılarının orta-öğretime ilişkin yeni yönetmeliğin ve son aylardaki polis, jandarma operasyonlarının açık biçimde yansıttığı baskıcı, anti-demokratik yönü bir yana bırakalım.

İşçilere öğrencilere «yönetime katılma» imkânları hazırlayan, demokrasi savunucusu Bay Ecevit ve ekibi, bu kesimleri yönetime katmadan önce kendi CHP örgütünün, politika dışı tutulduklarını, politik işlevlerinden uzaklaştırıldıklarını söyleyen tepkileri, yakınmaları hakkında doyurucu bir açıklama yapıp yapamayacağını düşünmelidir.

CHP parlamento grupları gerek «asayiş» tasarıları ve gerekse Dördüncü Beş Yıllık Plan'ı görüşme kararı alırken gerekçeleri bunların içeriklerinden çok, CHP ağırlıklı hükümetin önemli siyasal kararlar alırken kendilerini «devre dışı» bırakıyor oluşuydu. Gruplar tasdikçi durumuna düşürülmelerine tepki gösteriyorlardı. Bu tepkilerini bir bakan hakkında gensoru açarak bir güç gösterisine bile dönüştürdüler.

Yalnızca CHP parlamento grupları değil CHP parti örgütü de bu CHP ağırlıklı hükümet döneminde «devre dışı» bırakılmışlardır. Ecevit ve ekibi Kurultayı erteleyerek sağlamışlardır bunu.

CHP «Cumhuriyet tarihinin en ağır bunalımından geçildiği» bir dönemde iktidara gelmiştir. İktidar olmakla nasıl bir görevi üstlendiği, üzerine aldığı «düzeni restore» etmek göreviyle sosyal-demokrasinin «düzeni değiştirmek» yollu propaganda temaları arasındaki çıplak, aydınlatıcı bağıntıyı düşünmelerini saf sosyal-demokratlara bırakalım. Her ne hal ise bu «demokratik parti «en ağır bunalım»da, «en ağır bir görevi», kaderini belirleyecek önemde bir görevi üstlenmiştir. Eğer CHP parti programı böylesi bir göreve ilişkin stratejiyi saptamış, gerekli politikaları tespit etmiş olsaydı sorun olmazdı. Oysa bilindiği üzere CHP programı bu «ağır görevi» bağlamında oluşturulmamıştır. Dolayısıyla «demokrasiye» saygı ve bağlılığını her şeyden önce kendi iç yapısında göstermesi gereken bir partinin bu yeni du-

rum karşısında yapacağı iş, bu «haya-ti önemde görevin nasıl başarılabileceğini» olağanüstü dönemin olağanüstü önemde politikalarını, üyelerinin bilinçli katkılarıyla saptamaktır. Bay Ecevit ve ekibi, hükümetin kuruluşunun ertesinde bir olağanüstü kurultay toplayarak bu yola girmediği gibi, üstelik zamanı gelen kurultayı erteleyerek doğal demokratik işleyişi «dondurmuş»lardır.

«Demokrasiye çok saygılı» burjuva demokratlarının «zor dönem»lerde —«demokrasi'yi korumak» için— demokratik işleyişi «dondurma» ve demokratik hakların kullanılmaması yolunda öneriler getirmeleri, «demokrasi»yi bu önlemlerle «kurtarma»ya çalışmaları, hiç de paradoks değildir.

«Demokrasiye çok saygılı» olan Bay Ecevit, örneğin faşistlerin tüm ülkede kitle katliamlarına hız verdikleri 1978 Mart'ında DİSK'in düzenlediği anti-faşist protesto eylemini öfkeyle suçlarken bu tipik tavrı göstermekteydi. Ecevit bu anti-faşist eylemi «demokratik tutumla bağdaştıramadığını» söylüyor ve DİSK'i kendisinin (Ecevit'in) «iyi niyetlerinden kuşku duymadığı» «bir kısım üyelerini baskı altına almaya çalışarak» bu eylemi düzenlemekle suçluyordu.

Ecevit'in «demokrasi»yi demokratik hakları ve tepki biçimlerini kısıtlayarak «kurtarma» anlayışı Birikim'in 38. (Nisan 1978) sayısında sergilendiği için burada ayrıca üzerinde durmuyoruz. Fakat bu örnek bize Ecevit hükümetinin demokratik hakları yasayla kısıtlama girişiminin hiç de yeni bir tutum olmadığını, bir anlayış, yaklaşım terki ile bu «yasal» yola başvurulmadığını, ortada tutarlı bir çizginin bulunduğunu göstermesi bakımından ilgiye değerdir. İktidara gelişinin ilk evresinde ideolojik-politik baskılarla sağlanmak istenen «kısıtlama» şimdi «hukuk» yoluyla «siyasal düzenleme» ile yapılmak isteniyor. Değişen araçlardır, amaç değil.

O ilk dönemde Bay Ecevit, «kısıtlama» gerekçesi olarak «dış neden»leri göstermekteydi. Yani faşist hareketin «demokrasiyi yıkarak kendi hayal ettikleri rejime ortam hazırlamak» için

kurdukları «bazı tuzaklar»a düşmemek için demokratik hakların kullanılmamasını, fiilen kısıtlanmasını talep ediyordu.

Oysa son konuşmasında yasal kısıtlama tasarılarını savunurken gerekçe değişiktir. Genel demokratik cepheye ilişkin nedenler sıralamaktadır. Hemen belirtmelidir ki Ecevit böyle bir cepheyi kabul etmemektedir ve bilindiği üzere bu hiç de yeni bir görüşü değildir. Yeni olan Ecevit'in ilk kez resmen «CHP'nin solundaki» güçlerin önemli bir bölümünü «terörist» olarak nitelemesidir. DİSK'in otuzu aşkın dernek ve kuruluşla yaptığı «demokratik platform» toplantısını, «kendisi bu türlü şiddet eylemlerinin dışında kalmış», «bir büyük örgüt»ün «bu şiddet eylemlerinde hem de büyük rolü olan bazı kuruluşlarla» «adeta bir cephe» kurması olarak tanımlamış ve «esef verici» olarak nitelediği bu toplanmanın ürünü olan bildiriye, önerileri dikkate almayacaklarını ilân etmiştir.

Bu konuşma, ilkin ülkedeki genel toplumsal-siyasal durumu sağ teröristlerle sol teröristler arası çatışma olarak değerlendirmenin ürünüdür. Nitekim Ecevit, «asayiş» tasarılarını savunurken bunlara karşı tepkilerin sağ ve sol terörizmin sorumlularından geleceğini söyleyebilmekteydi. Zimmen belirtilen, bu «sorumlular» dışındakilerin tepki göstermemeleri gerektiğidir.

Ecevit'in ilk kez bu denli içten ve açık biçimde dile getirdiği durum değerlendirilmesinin demogojik niteliği ve altında yatan sosyal-demokrat —otokrat— anlayış ve hesap üzerinde durmadan önce bir noktayı belirtmek gerek.

Bugün gerçekten de Türkiye'de bazı «sol» gruplar vardır ki bunlar kendilerince bir «devrimci şiddet» politikası uyguluyorlar ve bu yolla «oligarşi»ye karşı bir «öncü savaşı» veriyorlar. Yayınladıkları «illegal» bildirilerde eylemlerini anlatıyorlar ve görüyoruz ki onlar, banka şubelerinde, Amerikan lojistik ve ticari kuruluşlarında ve bazı iş adamlarının evlerinde geçen bir «öncü savaşı» sürdürmektedirler.

Bu, kendileriyle oligarşileri arasında yukarıda belirtilen «savaş alanları»nda geçen bir «savaş»tır ve düşüncelerini anlattıkları yayınlarda kendileri de çok açık biçimde belirtmektedirler ki bu «öncü savaş»ları ile şu anda Türkiye düzeyinde faşist saldırılara karşı verilen meşru direnmeyi birbirine karıştırmamak gerekir. Nitekim onlar bu direnmeye karışmayıp kendi öncü savaşları ile uğraşıyorlar.

Ecevit'in «şiddet eylemlerinde büyük rolü olan kuruluşlar» olarak niteledikleri bu tür bir «öncü savaş» veren, bu anlayışı benimsemiş kuruluşlar değil. Kuşkusuz, DİSK'in düzenlediği «demokratik platform»da yeralan birçok örgüt ve kuruluşun silahlı bir eylem nedeniyle tutuklanmış olan üyeleri yok değil. Ancak bunlar, faşist terör ve cinayet eylemleri kitlesel katliamlar boyutuna vardığında, zorunlu olarak doğan meşru savunma ve direnme ortamında bu yola başurmuş kişilerdir. Yukarıda belirtilen «öncü savaş»lardan çok farklı bir olayı yaşayarak, bu nedenle tutuklanmışlardı. Bay Ecevit kendisi, iktidar olmadan önce bütün bunları, bu meşru direnme, savunma ortamını anlayabildiği birçok durumu yaşamış olduğunu unutuyor. Seçim konuşmaları için gittiği birçok yerde kendisini ceketini çıkartmaya zorlayan nedenin hiç de havanın sıcaklığı olmadığını bilir.

Ama artık iktidarda olan Ecevit bunları unutabilir. Devlet ve düzen adına o, faşizmin ülke çapında yürüttüğü terör, sindirme eylemini göğüsleyen; bu tarihi görevi zorunlu bırakıldıkları karşı koyma biçimleriyle yerine getirmeye çalışan sosyalistleri «sol teröristler» olarak niteleyip, faşistlerle aynı kefeye koyabilir.

Daha doğrusu ancak iktidara geldikten sonra bu değerlendirmesini bu kadar açık ve fütursuz ilân edebilir. Çünkü artık CHP'nin gönülsüzce, toplumsal muhalefeti güdümde tutmak hesabıyla sürdürdüğü «zoraki» ittifakın gereği kalmamıştır. «Genel sosyalist» hareketin içindeki birtakım «ilericiler»le, «yurtseverler»le kurduğu karşılıklı kul-

lanmaya dayalı ilişkiyi her zaman sürdürecektir elbette. Bu «ilerici» ve «yurtsever» kutupların dışında kalıp, faşist teröre direnenler, bu zorunlu ve meşru görevin ön safında yer alanlar, eğer Bay Ecevit tarafından «sol terörist» sıfatına layık görülüyorsa, böylece tecrit edilmek isteniyorlarsa, bunun asıl nedeni hiç de bazı üyelerinin silahlı eylemlerden ötürü tutuklanmış olmaları değildir. Asıl neden, bu kesimin Türkiye toplumunda gerçek bir devrimci demokrasiyi oluşturabilecek arayışı her şeye karşı sürdürülebilmesi, bu potansiyele sahip olmasıdır. CHP'de Ecevit ekibinin temsil ettiği anlayışın gördüğü «tehlike» budur.

Bay Ecevit, kuşkusuz bu noktaya değinmeyecektir. «Asayiş sağlama» tasarılarına neden gerek olduğunu açıklarken; DİSK'in düzenlediği platformdan ve genel sosyalist hareketin dernekleşme girişimlerinden söz etme gereğini duyan ve böylece «önlemlerin» asıl neye karşı getirildiğini yeterince açık biçimde ima etmiş olan Ecevit, DİSK'e yaptığı «ikaz»ın, onun «sol teröristler»le cephe kurmasından ötürü yapıldığını söylerse, örgütlenme hakkını kısıtlayan yasaların «dernekçiliğin yozlaştırılması»nı engellemek için getirildiğini savunursa, belki «toplumun geniş bir kesimini» ikna ettiğini, edeceğini düşünebilir, ama Bay Ecevit'in bir yıla yakın iktidarı dönemindeki tutumunun gelişmelerini gözönüne alanlar için bu gerekçeler, yalnızca saf sosyal-demokratlara yönelik «demogoji»ler olarak nitelenecektir.

Bay Ecevit, bu, «toplumun geniş bir kesimi»nin isteklerine kulak vermekten yana olduğunu, CHP'nin Ekim ayı başlarında yapılan Küçük Kurultay'ında açıklamıştı. Hatırlanacağı üzere CGP'nin hükümetten çekilmesinin arefesinde yapılmıştı bu kurultay. Aynı günlerde faşist yayınlar «yetki ve sorumluluğu» ordunun üstlendiği bir sıkıyönetim çağrısını, «yeni bir 27 Mayıs» imalarıyla birlikte yapıyorlardı. İşte bu sırada Bay Ecevit, CHP temsilcilerinden toplumun % 56'sının —yani «geniş kesimi»— kimlere oy verdiğini hatırlamalarını istiyor ve bir yanda bu % 56 —yani AP, MSP ve MHP'ye oy verenler— varken CHP'nin, % 1,5 —sosyalist olup CHP'ye oy verenler— için bu «geniş kesim»i ihmal edemeyeceğini söylüyordu.

Sorun % 56 ve % 1,5 sorunu olarak konulduğunda CHP'nin «sol ve sağ teröristler»den söz etmesi oldukça anlaşılır bir şeydir. Ve yine Ecevit'in bu % 56'ya % 6,5 ile katkıda bulunan faşist hareketin partisini, bakanlarını göndererek iknaya çalışması da şaşırtıcı karşılanamaz bu durumda.

Faşist hareketin «demokrasi» içinde yeralabileceğine inanmaya hazır Ecevit'in orta öğretim gençliğinin örgütlenmesini kabul edememesi, bunu «dernekçilik» ve «yozlaşma» gibi kelimelerle tanımlaması, inanıyoruz ki sahip olduğu «demokratik anlayış» gereğidir.

Demek istediğimiz şu ki; Bay Ecevit, demokratik hakları kısıtlayan bir dizi yasa getirmesinin gerekçesi olarak «işlerin, olayların bugünkü noktaya getirilmesi»ni göstermemelidir. Yani iktidara geldiği zamanda, iktidarının ilk evresinde, şimdi «geçmişte» diye nitelediği o dönemde, bu «önlemlere» gerek olmadığını, ama bugün, yani 1978'in Kasım'ında olayların nitelik değiştirip söz konusu önlemlere gerek duyurtur hale geldiğini söylememelidir. Kendisinin o geçmişte de bugünkü gibi düşündüğünü ancak bu düşüncesini açıklama zaman ve fırsatını ancak şimdi bulduğunu, ancak bu düşüncesini açıklama zamanmış olacaktı. Geçmişte «yasal önlemlere gerek yoktur» demesi ile şimdi yasal önlemlerin gerekliliğini savunan sözleri ancak sözde bir farklılıktır.

Tıpkı 1978 Mart'ında «faşizme ihtar» eylemi düzenleyen DİSK yönetimini eleştiren ifadeleri ile 1978 Kasım'ında «demokratik platform» düzenleyen DİSK yönetimini eleştiren ifadelerinin sözde farklı olması gibi. 1978 Mart'ında Ecevit DİSK yönetimini «iyi niyetli üye-

lerini baskı altına almak»la suçluyordu. 1978 Kasım'ında da DİSK yönetiminin tavrına karşı çıkıyor, ama bu kez «iyi olan» DİSK yönetimidir. Tıpkı 1978 Mart'ındaki «iyi niyetli üyeler»i gibi DİSK yöneticileri de kendileri şiddet eylemlerinin tamamen dışında kalmış olmalarına karşı «maalesef», «bu şiddet eylemlerinde hem de büyük rolü olanlar»la biraraya gelme hatasını işlemişlerdir.

«Böl ve yönet» geleneksel siyaset anlayışının ilk ve temel kuralı budur. Bölme ölçütlerini «zamana ve zemine» göre kendi amacı ışığında tespit eden siyasetçi Ecevit, 1978 Mart'ında «iyi niyetli üyelerini baskı altına almak» gibi hatırı sayılır bir suç yüklediği DİSK yönetimini, şimdi kullanmaya başladığı kendi «terörizm» ölçütüne göre aklıyor, ve DİSK «eğer tek başına görüşlerini belirtse idi bunları üzerinde durmaya değer» bulacaklarını, ancak DİSK bu görüşlerini «sol teröristler»le birlikte yayımladığı bildiride dile getirdiği için aynı önemle üzerinde durmayacaklarını söylüyor.

Bu tutum diyor Ecevit, «anlayışla karşılanmalıdır.»

Biz de aynı şeyi söylüyoruz. Faşist hareketin bir seri kitle katliamı gerçekleştirilmesinin ardından yapılan «faşizme ihtar» eylemini «demokratik tutumla bağdaştırmadığını» ilan edip «baskıcılık»la suçlayan Ecevit'i, 1978 Eylül-Ekim aylarında faşist hareket, ordunun yönetimi ele almasına yönelik kitlevi katliamları da içeren provokasyonlara giriştiğinde sosyalist hareketin % 1,5'lük oyunun hesabını yapmaya oturan Ecevit'i, 1978 Kasım'ında sosyalist hareketin büyük bölümünü «sol terörist»likle niteleyip, asıl olarak bu harekete yönelik bir dizi «yasal önlem» getiren Ecevit'i, onun «demokrasi» düşüncesini; anlayalım diyoruz. Bu, geleneksel asker-sivil kadroların «doğal seçkinler, yöneticiler» ideolojisinin uzun süre etkin olduğu CHP'nin tarihi mirası içinde şekillenen sosyal-

demokrat yaklaşımı iyice bir anlayalım... Ve bu anlayışın, şimdilerde başlatılan uygulamalarını, sosyalist demokrasi anlayışının hayata geçirilmesi ekseninde verilecek bir mücadele içinde karşılamaya hazır olalım.

(K.Maraş olayı ve sıkıyönetimden önce çıkacak olan 46. sayımızı, sözü geçen olaylar nedeniyle ertelemeyi ve 47. ile birlikte çift sayı halinde çıkarmayı uygun bulduk. Son gelişmelerden önce

yazılmış olan Başyazı'yı değiştirmedik ve bunun yerine, «Türkiye'de...» bölümümüze Türkiye'nin yaşamakta olduğu bunalımı, siyasal güçlerin haldeki ve muhtemel tavırlarını analiz eden, sosyalistlerin görevlerini ele alan bir yazı koyduk.)

Birikim